ECLI:LV:ADRJLTN:2020:0528.A420130920.5.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
LIEPĀJAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Liepājā 2020.gada 28.maijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Solvita Sērdiene,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par Saldus novada domes Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisijas 2019.gada 20.novembra lēmuma „/pers. D/ iesnieguma izskatīšana par dzīvesvietas deklarācijas anulēšanas atcelšanu" (protokols Nr.4, 1.§) atcelšanu, mantiskā zaudējuma 145 *euro* apmērā un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu (reģ. Nr.1640).

Aprakstošā daļa

[1] Saldus novada domes (turpmāk – Dome) Mājokļu un sociālo jautājumu komisija (turpmāk – Mājokļu komisija) 2019.gada 9.oktobrī pieņēma lēmumu (sēdes protokols Nr.13, 1§) (turpmāk – sākotnējais lēmums), ar kuru nolēma anulēt ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu /adrese/ (turpmāk – Īpašums).

Sākotnējais lēmums pieņemts, pamatojoties uz Īpašuma īpašnieču /pers. E/ un /pers. F/ (abas kopā turpmāk – trešās personas) iesniegumu ar lūgumu anulēt ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicējs 2019.gada 31.oktobrī iesniedza Domei apstrīdēšanas iesniegumu.

Domes Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisija (turpmāk – Strīdu komisija), izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, 2019.gada 20.novembra sēdē pieņēma lēmumu (sēdes protokols Nr.4, 1§) „/pers. D/ iesnieguma izskatīšana par dzīvesvietas deklarācijas anulēšanas atcelšanu" (turpmāk – Lēmums), ar kuru nolēma sākotnējo lēmumu atstāt negrozītu.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[1.1] Saskaņā ar Kurzemes rajona tiesas Saldus pilsētas Zemesgrāmatas nodalījuma ierakstiem Īpašums uz īpašuma tiesību pamata pieder trešajām personām, katrai ½ domājamā daļa. Zemesgrāmatu nodalījumā nav nevienas atzīmes par kādu esošu apgrūtinājumu Īpašumam. Atbilstoši Latvijas Republikas Civillikuma 994.pantam par nekustamā īpašuma īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemesgrāmatās.

[1.2] Pieteicējs iesniedzis /pers. I/ 2009.gada 10.augustā parakstītu piekrišanu, ar kuru persona piekrīt, ka pieteicējs deklarē savu dzīvesvietu, kā arī bez termiņa izmanto dzīvošanai. Saskaņā ar Iedzīvotāju reģistra datiem /pers. I/ mirusi /miršanas datums/. Citi dokumenti, kas apliecinātu pieteicēja tiesības būt deklarētam Īpašumā, nav iesniegti.

[1.3] Mājokļu komisija saskaņā ar Domes 2017.gada 28.septembra lēmumu „Par pilnvarojumu Saldus novada domes mājokļu un sociālo jautājumu komisijai" (protokols Nr.17, 4.§) ir pilnvarota izdot administratīvos aktus par dzīvesvietas deklarēšanas un/vai deklarētās dzīvesvietas anulēšanas jautājumiem.

[2] 2019.gada 20.decembrī Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā saņemts pieteicēja pieteikums par Lēmuma atcelšanu un mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītiem argumentiem.

Pieteicējs Īpašumā dzīvo kopš 2003.gada, bet dzīvesvietu ir deklarējis kopš 2009.gada 10.augusta, kad no toreizējās Īpašuma īpašnieces /pers. I/ ieguva tiesisku dokumentu – piekrišanu, kas apliecina pieteicēja tiesības bez termiņa ierobežojuma izmantot Īpašumu dzīvošanai (turpmāk – Piekrišana).

Saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanās likumu Piekrišana ir likumīga vienošanās, kuru neviens civiltiesiskā kārtībā nav apstrīdējis, līdz ar to pieteicējam nav zudis pamats dzīvošanai Īpašumā un nav iestājušies apstākļi, kas ļautu anulēt ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu Īpašumā.

Pieņemot Lēmumu, nav konstatēti tādi apstākļi, kas likumā noteiktā kārtībā pieļauj anulēt ziņas par deklarēto dzīvesvietu, proti, nav konstatēts, ka pieteicējs būtu sniedzis nepatiesas ziņas deklarējot dzīvesvietu Īpašumā, savukārt tiesiskais pamats zūd tikai, pamatojoties vai nu uz likumu, līgumu vai tiesas spriedumu. Lai Lēmums būtu samērīgs un tiesisks, atbildētājam ir jākonstatē apstākļi, ka pieteicējam ir zudušas Īpašuma lietošanas tiesības, proti – to civiltiesisko attiecību izbeigšanās, uz kuru pamata persona šīs lietošanas tiesības ieguva.

Trešo personu vēlme izbeigt pieteicēja Īpašuma lietošanas tiesības nav risināmas, izmantojot ziņu par deklarēto dzīvesvietu anulēšanu, bet gan civilprocesuālā kārtībā, vienojoties vai ceļot prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Arī pēc ziņu par deklarēto dzīvesvietu anulēšanas pieteicējs uzturas savā deklarētajā dzīvesvietā Īpašumā, ir tur faktiski sasniedzams, ko apliecina fakts, ka atbildētājs visas korespondences, tostarp Lēmumu, ir nosūtījis uz Īpašuma adresi.

Pieņemot pieteicējam nelabvēlīgu administratīvo aktu un anulējot ziņas par pieteicēja dzīvesvietu, atbildētājs ir pārkāpis pieteicēja tiesības, ko aizsargā Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96.panta noteikumi par personas tiesībām uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.

Pieņemot Lēmumu, bez ievērības ir atstāts tiesisks dokuments – Piekrišana; nav vērtēti pieteicēja sniegtie paskaidrojumi; nav ievērots Administratīvā procesa likumā noteiktais tiesiskuma un patvaļas aizlieguma princips; Lēmums nav pieņemts, balstoties uz objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Pieteicējam konkrētajā lietā radies mantiskais zaudējums, kas aptver ar juridisko palīdzību saistītās izmaksas 145 *euro* apmērā.

Konkrētajā lietā amatpersonu rīcība ir radījusi pieteicējam arī morālo kaitējumu – pieteicējs kā otrās grupas invalīds ir atstāts bezpalīdzības stāvoklī, kā dēļ pieteicējam radīts būtisks emocionāls pārdzīvojums, kas izpaudies kā ilgstošs stress, nemiers, trauksme, par to, ka ar esošajām veselības problēmām, kas ierobežo pārvietošanās spējas, ir jāspēj atrast efektīvi tiesiski līdzekļi, lai aizstāvētu savas nepamatoti aizskartās tiesības uz tiesībām būt deklarētam Īpašumā. Ilgstošais stress nenoliedzami radīja ietekmi uz pieteicēja veselības stāvokli kopumā. Pieteicējs lūdz tiesu uzlikt par pienākumu rakstiski atvainoties par to, ka ir prettiesiski aizskartas pieteicēja tiesības.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2020.gada 24.janvāra lēmumu pieteicēja pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta.

Lietā kā trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem pieaicinātas /pers. E/ un /pers. F/.

[4] Pašvaldība tiesai sniegtajā 2020.gada 19.februāra paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un uzskata par noraidāmu, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus norādot turpmāko:

Administratīvā lieta par ziņu par deklarēto dzīvesvietu anulēšanu pieteicējam tika uzsākta, pamatojoties uz Īpašuma īpašnieču, kas šajā lietā ir trešās personas, iesniegumu pamata, kurā norādīts, ka ar pieteicēju nav noslēgts dzīvokļa īres līgums, viņam nav dota atļauja no īpašnieku puses izmantot šo dzīvojamo māju.

Pieteicējs ir deklarējis savu dzīvesvietu Īpašumā 2003.gada 21.augustā; deklarējot dzīvesvietu, nav ticis norādīts deklarēšanas tiesiskais pamats. Piekrišana ir devusi tiesisku pamatu pieteicējam deklarēt dzīvesvietu Īpašumā laikā, kad /pers. I/ bija Īpašuma īpašniece. Ar /pers. I/ nāvi ir zudis pieteicēja tiesiskais pamats deklarēt ziņas par deklarēto dzīvesvietu Īpašumā.

Nav konstatējams Īpašuma otra īpašnieka /pers. N/, vēlāk trešās personas /pers. F/ piekrišana pieteicējam dzīvot un deklarēt ziņas par dzīvesvietu Īpašumā; pēc /pers. I/ nāves /pers. F/ iebilst pret pieteicēja dzīvesvietas deklarāciju viņai piederošajā īpašumā. Trešā persona /pers. E/, kas pēc /pers. I/ nāves ir mantojusi ½ domājamās daļas no Īpašuma, arī nav devusi piekrišanu pieteicējam deklarēt savu dzīvesvietu Īpašumā.

Latvijas Republikas normatīvajos aktos netiek regulēta civillaulība, civillaulība netiek noteikta kā viens no dzīvesvietas deklarēšanas tiesiskiem pamatiem Dzīvesvietas deklarēšanas likumā. Pieteicējs nav iesniedzis rakstisku īres līgumu, Mājokļu komisija nebija tiesīga izvērtēt īres līguma esamību citos apstākļos. Pieņemot Lēmumu nebija informācijas, ka starp pieteicēju un trešajām personām būtu uzsākta jebkāda tiesvedība un pastāvētu civiltiesisks strīds par tiesībām lietot Īpašumu.

Atbilstoši Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12.panta sestajai daļai Lēmums ir izpildīts, tāpēc pieteicēja prasījums atcelt Lēmumu nav izpildāms. Prasījumam atjaunot ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu Īpašumā nav tiesiska pamata – pašvaldības rīcībā nav dokumentu, kas apliecina pieteicēja tiesisko pamatu deklarēt ziņas par savu dzīvesvietu Īpašumā pēc /pers. I/ nāves.

Anulējot ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu Īpašumā, Mājokļu komisija ir vadījusies pēc tai pieejamās informācijas un normatīvajiem aktiem. Tādējādi pašvaldība noraida prasījumu atlīdzināt mantiskos zaudējumus un rakstiski atvainoties.

Dzīvesvietas deklarēšanas jautājumos starp Latvijas Republiku un Saldus novada pašvaldību pastāv deleģēšanas attiecības, mantiskie zaudējumi ir pieprasāmi no Latvijas Republikas.

Tiesā 2020.gada 12.maijā saņemtajā atbildētājas paskaidrojumā atbildētāja lūdz tiesu atstāt pieteicēja pieteikumu bez izskatīšanas daļā par mantiskā zaudējuma un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, norādot, ka sākotnēji, vēršoties Strīdu komisijā, pieteicējs nav izteicis lūgumu saņemt mantiskā zaudējuma un nemantskā kaitējuma atlīdzināšanu.

[5] Trešās personas bez patstāvīgiem prasījumiem /pers. E/ un /pers. F/ tiesai sniegtajā 2020.gada 3.februāra paskaidrojumā pieteikumu uzskata par noraidāmu, norādot turpmāko.

Īpašums uz īpašuma tiesību pamata pieder katrai ½ domājamās daļas. Īpašumam nav reģistrēts apgrūtinājumi vai lietošanas ierobežojumi. Pieteicējs, uzskatot, ka Īpašums faktiski pieder viņam, ir aizņēmis visu Īpašumu, ir to aizslēdzis, neļauj īpašniecēm to lietot un atsakās labprātīgi to atbrīvot. Piekrišanā nav norādīts, ka tā ir saistoša /pers. I/ mantiniekiem. /pers. I/ nav noslēgusi laulību ar pieteicēju, nav atstājusi testamentu ar novēlējumu pieteicējam. Līdz ar personas nāvi pieteicējs nevar izmantot /pers. I/ piešķirtās tiesības.

Uz tiesas aicinājumu sniegt viedokli par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas daļā par mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma piešķiršanu trešās personas nav atsaukušās.

[6] Uz tiesas aicinājumu sniegt viedokli par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas daļā par mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma piešķiršanu pieteicējs iesniegtajā 2020.gada 15.maija iesniegumā norādījis, ka ir ievērojis likuma normas un ar iesniegumu 2020.gada 11.februārī ir vērsies Saldus novada domē atmaksāt nodarītos materiālos un morālos zaudējumus. Iesniegumā Domei esot pieteicis atmaksāt zaudējumus, kas radās sakarā ar šo tiesvedību (juridiskie pakalpojumi), kurus pieteicējs uzrādījis pieteikumā tiesai, kā arī nodarīto kaitējumu, kas liedza pieteicējam izmantot ikgadējās ārstniecības procedūras sanatorijā, kas pieteicējam ir nepieciešamas kā otrās grupas arodslimību invalīdam. Sanatorijas apmeklētājiem ir jābūt deklarētai dzīvesvietai, kas pieteicējam pašreiz neesot. Pieteicēja iesniegums reģistrēts Domes lietvedības sistēmā 2020.gada 11.februārī ar Nr.590. Uz pieteicēja iesniegumu Dome 2020.gada 10.martā ir sniegusi atbildi Nr.4-34.1/892, norādot, ka Administratīvās rajona tiesas lēmums administratīvajā lietā nav stājies spēkā, tāpēc nodarītos zaudējumus pieteicējam neatlīdzinās.

[7] Administratīvā procesa likuma 112.^{1}panta pirmā daļa noteic, ka administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi. Atbilstoši šā panta ceturtās daļas nosacījumiem tiesa izskata lietu mutvārdu procesā, ja to pirmās instances tiesai lūdzis pieteicējs vai trešās personas.

Tā kā pieteicējs sakarā ar valstī izsludināto ārkārtējo situāciju Covid -19 dēļ ir lūdzis tiesu izskatīt lietu rakstveida procesā, bet trešās personas nav tiesai lūgušas izskatīt lietu tiesas sēdē, tiesa, pamatojoties uz norādītajām tiesību normām un lietā iesniegtajiem materiāliem, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi un izvērtējusi lietas materiālus, tiesa secina, ka pieteikums daļā ir apmierināms, bet daļā atstājams bez izskatīšanas.

[9] No tiesai pieejamās Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datu bāzes „Personas datu pārlūks" tiesa konstatē, ka pieteicējam jau ir anulētas ziņas par deklarēto dzīvesvietu Īpašumā. Ziņu anulēšanas datums sakrīt ar sākotnējā lēmuma pieņemšanas datumu.

Līdz ar to Lēmums uzskatāms par izpildītu, tādēļ tas zaudējis spēku. Arī Senāts ir norādījis, ka, ja ziņas par personas deklarēto dzīvesvietu Iedzīvotāju reģistrā dzēstas, secināms, ka pārsūdzētais lēmums ir izpildīts un zaudējis spēku.

Administratīvā procesa likuma 184.panta otrā daļa noteic, ka pieteikumu var iesniegt arī par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, ja tas radījis būtisku personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu un ir nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos. Šādu pieteikumu var iesniegt, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams īstenot ar šā panta pirmajā daļā minētajiem pieteikumiem.

Administratīvā procesa likuma 82.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka administratīvo aktu var apstrīdēt tad, ja tas jau ir izpildīts vai citādi zaudējis spēku, šādos gadījumos: 1) atlīdzinājuma pieprasīšanai saskaņā ar šā likuma 8.nodaļu; 2) lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Ņemot vērā minēto, pieteicēja pamatprasījums ir precizējams kā prasījums par Lēmuma atzīšanu par prettiesisku, un šādos apstākļos tiesa var lemt par pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, pamatprasījuma apmierināšanas gadījumā vienlaikus saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 253.panta otro daļu uzliekot pienākumu novērst pārsūdzētā Lēmuma izpildes sekas (*sal.sk. Senāta 2011.gada 16.marta spriedumu lietā Nr.SKA-34/2011*.)

[10] Lietā pamatstrīds ir par to, vai ar Lēmumu pamatoti anulētas ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu.

Saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12.panta pirmo daļu ziņas par deklarēto dzīvesvietu iestāde anulē, ja: 1) dzīvesvietas deklarētājs vai viņa likumiskais pārstāvis, vai dzīvesvietas deklarētāja vai viņa likumiskā pārstāvja pilnvarota persona, deklarējot dzīvesvietu, sniegusi nepatiesas ziņas; 2) attiecīgajai personai nav tiesiska pamata dzīvot deklarētajā dzīvesvietā.

No minētās normas izriet, ka, lai anulētu ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu, ir nepieciešams konstatēt kādu no Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12.panta pirmajā daļā minētajiem apstākļiem.

[11] Tiesa no lietas materiāliem konstatē turpmāk norādītus faktus un apstākļus.

[11.1] Saskaņā ar Zemesgrāmatu apliecību, Īpašums pieder trešajām personām, katrai ½ domājamā daļa (*lietas 44.- 46.lapa*).

[11.2] 2019.gada 4.septembrī trešās personas iesniedza Mājokļu komisijai iesniegumu ar lūgumu, pamatojoties uz Dzīvesvietas deklarācijas likuma 12.panta pirmo daļu, anulēt ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu Īpašumā, jo pieteicējam nav tiesiska pamata dzīvot deklarētajā dzīvesvietā (*lietas 42.- 43.lapa*).

[11.3] 2019.gada 5.septembrī pašvaldība uz pieteicēja deklarēto adresi Īpašumā nosūtījusi pieteicējam vēstuli ar lūgumu iesniegt dokumentus, kas pamato pieteicēja tiesisko pamatu dzīvot deklarētajā dzīvesvietā, vai deklarēt faktisko dzīvesvietu. Pieteicējs arī brīdināts par atbildību saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpuma kodeksa 186.panta otro daļu (*lietas 47.lapa*).

[11.4] 2019.gada 18.septembrī pašvaldībā saņemts pieteicēja iesniegums, kurā norādīts, ka pamats dzīvesvietas deklarēšanai Īpašumā ir Piekrišana; deklarēšanās ir līdzvērtīga īres līgumam, jo pieteicējs ir maksājis par Īpašuma izmantošanu, bez līdzvērtīgas dzīvojamās platības ierādīšanas no dzīvesvietas Īpašumā labprātīgi prom neies (*lietas 48.lapa*).

2009.gada 10.augustā izdotajā Piekrišanā deklarēt un izmantot dzīvojamās telpas norādīts: „Es, /pers. I/ p.k. /personas kods/, dzīvojoša /adrese/, piekrītu, ka mans civilvīrs /pers. D/ deklarē savu dzīvesvietu, kā arī bez termiņa izmanto dzīvošanai manu īpašumu /adrese/" (*lietas 49.lapa*).

[11.5] Tiesu informatīvajā sistēmā nav konstatējams, ka trešās personas būtu vērsušās tiesā civilprocesuālā kārtībā ar prasības pieteikumu par pieteicēja tiesībām dzīvot Īpašumā.

[12] Atbilstoši Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 1.pantam likuma mērķis ir panākt, lai ikviena persona būtu sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.

Šā likuma 3.panta pirmā daļa noteic, ka dzīvesvieta ir jebkura personas brīvi izraudzīta ar nekustamo īpašumu saistīta vieta (ar adresi), kurā persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur dzīvot, kurā dzīvot tai ir tiesisks pamats un kuru šī persona atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.

Dzīvesvietas deklarēšanas jēga atbilstoši minētā likuma 3.panta pirmajai daļai ir nodrošināt, lai valstij būtu zināma adrese, kurā persona ir sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Līdz ar to reģistrētajām ziņām par personas dzīvesvietu maksimāli jāatbilst reālajai situācijai (*sk. Senāta rīcības sēdes 2011.gada 9.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-512/2011 7.punktu*).

Uz to, ka ir svarīgi deklarēt personas aktuālo dzīvesvietu, norāda Dzīvesvietas deklarēšanas pašvaldībā nekustamā īpašumā, ja tai pieder šis nekustamais īpašums, attiecībā uz to ir noslēgts īres vai nomas līgums vai šā īpašuma lietošanas tiesības tā ieguvusi uz laulības, radniecības, svainības vai cita likumiska vai līgumiska pamata.

Savukārt to gadījumu uzskatījumu, kādos iestādei ir pienākums anulēt ziņas par personas deklarēto dzīvesvietu, izsmeļoši sniedz Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12.panta pirmā daļa.

[13] Lēmums ir pamatots ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12.panta pirmās daļas 2.punktu – personai nav tiesiska pamata dzīvot deklarētajā dzīvesvietā.

Senāts atzinis, ka piemērojot Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12.panta pirmās daļas 2.punktu, iestādei un administratīvajai tiesai ir pienākums pārliecināties, kas veido personas tiesisko pamatu dzīvot deklarētajā dzīvesvietā un vai personas tiesiskais pamats dzīvot deklarētajā dzīvesvietā ir zudis (*sk. Senāta 2013.gada 28.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-532/2013 10.punktu*).Vērtējot, vai ir pamats deklarētās dzīvesvietas anulēšanai, ir nozīme arī tam, vai persona faktiski lieto telpu deklarētajā dzīvesvietā un ir tajā sasniedzama (*sk. Senāta 2012.gada 17.decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-248/2012 6. punktu*).

Administratīvo tiesu praksē ir konsekventi atzīts, ka gadījumā, ja persona deklarētajā dzīvesvietā faktiski dzīvo, taču pastāv šaubas par personas tiesisko pamatu tur dzīvot (deklarētās personas un dzīvojamās telpas īpašnieka starpā ir civiltiesisks strīds), prezumējams, ka personai ir tiesisks pamats dzīvot deklarētajā dzīvesvietā. Deklarētās dzīvesvietas ziņu anulēšana veicama pēc civiltiesiskā strīda galīgas atrisināšanas Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Civiltiesiskais strīds uzskatāms par atrisinātu ar pušu savstarpēju vienošanos vai vispārējās jurisdikcijas tiesas sprieduma spēkā stāšanos (*sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta prakses apkopojumu lietās par dzīvesvietas deklarēšanu 2004.-2015., pieejams: www.at.gov.lv*). Deklarētās dzīvesvietas ziņas anulējamas vienīgi tad, kad Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīts, ka personai nav tiesību dzīvot nekustamajā īpašumā (*sk. Senāta 2012.gada 27.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-391/2012 13.punktu*).

Pieteicējs tiesības apmesties uz dzīvi Īpašumā ieguvis, pamatojoties uz /pers. I/ izdoto Piekrišanu; lietā nav strīda, ka uz Lēmuma pieņemšanas brīdi pieteicējs Īpašumā faktiski dzīvoja un attiecībās ar valsti tajā bija sasniedzams; lietā nav pierādījumi par to, ka trešo personu un pieteicēja starpā

pastāvošais civiltiesiskais strīds par pieteicēja tiesībām dzīvot Īpašumā būtu atrisināts ar pušu savstarpēju vienošanos vai vispārējās jurisdikcijas tiesas sprieduma spēkā stāšanos.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka pašvaldībai nebija pamata anulēt ziņas par deklarēto dzīvesvietu pieteicējam Īpašumā.

Tādējādi Lēmums ir atzīstams par prettiesisku.

[14] Administratīvā procesa likuma 253.panta otrā daļa noteic, ja nepieciešams, it īpaši ja pirms administratīvā akta atcelšanas vai atzīšanas par spēkā neesošu uzsākta tā izpilde, tiesa spriedumā norāda, kādā veidā iestādei jānovērš uzsāktās izpildes sekas, un uzdod iestādei šajā nolūkā noteiktā termiņā veikt konkrētas darbības.

Tā kā tiesa Lēmumu ir atzinusi par prettiesisku, tad pašvaldībai uzliekams par pienākumu novērst Lēmuma izpildes sekas, atjaunojot ziņas par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu.

[15] Papildus norādāms, ka Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 2.panta otrā daļa noteic, ka dzīvesvietas deklarēšanas fakts pats par sevi nerada civiltiesiskas saistības.

Līdz ar to dzīvesvietas deklarēšana vai nedeklarēšana (ziņu par deklarēto dzīvesvietu anulēšana) nekādi neietekmē nekustamā īpašuma lietošanas tiesības, proti, minētās darbības nedz rada, nedz arī izbeidz tās (*sal. sk. Senāta 2008.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-31/2008 12.punktu*). Tas nozīmē, ka ziņu par personas deklarēto dzīvesvietu anulēšanas fakts neizbeidz tiesisko pamatu konkrētu īpašumu lietot. Tādējādi, ja trešās personas uzskata, ka pieteicējam nav tiesības lietot Īpašumu, strīds risināms Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Atšķirīga situācija būtu gadījumā, ja persona nekustamajā īpašumā nedzīvotu un starp personu un nekustamā īpašuma īpašnieku nebūtu strīda par tiesībām dzīvot nekustamajā īpašumā, bet personai nekustamajā īpašumā būtu deklarēta dzīvesvieta (šāda situācija var izveidoties, ja personai sākotnēji ir bijis tiesisks pamats dzīvot nekustamajā īpašumā un persona uz šo tiesību pamata ir dzīvesvietu deklarējusi, taču pēc tam labprātīgi vai uz vienošanās pamata atteikusies no savām tiesībām un atstājusi nekustamo īpašumu, bet nav izpildījusi Dzīvesvietas deklarēšanas likumā noteikto pienākumu deklarēt jauno dzīvesvietu). Norādītajā situācijā starp deklarēto personu un nekustamā īpašuma īpašnieku nebūtu konstatējams civiltiesisks strīds, kuru risināt Civilprocesuālā kārtībā, un tādējādi personas vienīgā atlikusī saistība ar nekustamo īpašumu būtu administratīvi tiesiskais dzīvesvietas deklarēšanas fakts.

Tieši uz šādu gadījumu ir attiecināms Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 12.panta pirmās daļas 2.punkts, un nekustamā īpašuma īpašniekam saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 11.panta trešo daļu šādā situācijā būtu tiesības lūgt anulēt ziņas par deklarēto dzīvesvietu.

Tādējādi trešās personas Mājokļu komisijā par ziņu par pieteicēja deklarēto dzīvesvietu Īpašumā anulēšanu varēs vērsties tikai tad, ja tām par labu civilprocesuālā kārtībā tiks atrisināts strīds par pieteicēja tiesībām dzīvot Īpašumā.

[16] Pieteicējs lūdzis tiesai uzlikt par pienākumu pašvaldībai atlīdzināt viņam mantiskos zaudējumus, kas viņam šajā lietā radušies sakarā ar saņemto juridisko palīdzību 145 *euro* apmērā un nemantisko kaitējumu, uzdodot Domei pieteicējam rakstveidā atvainoties.

[16.1] Atlīdzinājuma tiesiskais regulējums izriet no Satversmes 92.panta trešā teikuma, Administratīvā procesa likuma 8.nodaļas un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

Satversmes 92.panta trešais teikums paredz, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma regulējumam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 92.pants).

Iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu, vienlaicīgi var prasīt atlīdzinājumu (Administratīvā procesa likuma 93.panta pirmā daļa).

Ja administratīvo aktu vai faktisko rīcību var pārsūdzēt tiesā bez apstrīdēšanas vai ja zaudējumus vai kaitējumu nodarījusi augstāka iestāde apstrīdēšanas procesā, pieteikumā par administratīvā akta vai faktiskās rīcības pārsūdzēšanu vienlaicīgi var prasīt arī atlīdzinājumu (Administratīvā procesa likuma 93.panta otrā daļa).

Ja atlīdzinājums nav prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu, iesniegumu par atlīdzinājumu var iesniegt iestādei, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu. Atlīdzinājumu iestādei var prasīt, ja ir pabeigta attiecīgās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības (ir stājies spēkā augstākas iestādes lēmums, un tas nav pārsūdzēts, ir stājies spēkā tiesas spriedums vai arī tiesvedība lietā ir izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu). Uz iesniegumu par atlīdzinājuma izskatīšanu attiecināmi šā likuma noteikumi par administratīvo aktu (Administratīvā procesa likuma 93.panta trešā daļa).

Tātad vispārīgi atlīdzinājums vispirms prasāms iestādei kopā ar administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības apstrīdēšanu. Šādas procedūras noteikumi saistīti ar to, ka iestādei vispirms pašai dodama iespēja izskatīt un izlemt jautājumu bez tiesas iesaistīšanas. Tiesas iesaiste administratīvajā procesā ir pieļaujama, ja iestādē konkrēto jautājumu atrisināt nav iespējams privātpersonai labvēlīgi.

Uzreiz tiesai (bez vēršanās iestādē) personai ir tiesības prasīt atlīdzinājumu divos gadījumos – 1) ja kaitējumu vai zaudējumus personai nodarījusi augstāka iestāde; 2) ja kaitējums vai zaudējumi personai nodarīti ar tādu administratīvo aktu, kurš uzreiz pārsūdzams tiesā.

[16.2] Ņemot vērā normatīvo regulējumu, atzīstams, ka, ja pieteicējs nepiekrita sākotnējam lēmumam, viņam to vispirms bija jāapstrīd Domē. To pieteicējs ir darījis, taču apstrīdēšanas iesniegumā pieteicējs Domei nav lūdzis atlīdzināt viņam ne nemantisko kaitējumu, ne mantiskos zaudējumus (*lietas 51.- 53.lapa*).

Tātad nav konstatējams ne Administratīvā procesa likuma 93.panta pirmajā daļā, ne otrajā daļā minētais gadījums, lai pieteicējs pieteikumā tiesai varētu lūgt uzdot Domei piešķirt viņam atlīdzinājumu, bet ir konstatējams Administratīvā procesa likuma 93.panta trešajā daļā minētā gadījuma faktiskais sastāvs, kad pieteicējs iesniegumu par atlīdzinājumu var iesniegt iestādei, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu tikai tad, kad būs stājies spēkā tiesas spriedums lietā par pamatprasījumu.

Konkrētajā gadījumā neko nemaina apstāklis, ka pieteicējs Domē ar iesniegumu, kurā lūdzis atlīdzināt viņam morālos (nemantisko kaitējumu *(tiesas piezīme)*) un mantiskos zaudējumus ir vērsies pēc pieteikuma iesniegšanas tiesā, t.i. 2020.gada 11.februārī (*lietas 86.lapa*), jo tiesību norma nosaka personai tiesības vērsties iestādē ar atlīdzinājuma prasījumu vienlaikus ar apstrīdēšanas iesniegumu iesniegšanu vai, ja tas nav izdarīts – pēc tiesas nolēmuma spēkā stāšanās jautājumā par pamatprasījumu. Pieteicējs, ne tikai vēršoties tiesā, bet arī iestādē par atlīdzinājuma piešķiršanu, nav ievērojis likumā noteikto kārtību atlīdzinājuma pieprasīšanai.

Turklāt 2020.gada 11.februāra iesniegumā iestādei pieteiktais atlīdzinājums atšķiras no tā, kas norādīts pieteikumā tiesai – 2020.gada 11.februāra iesniegumā pieteicējs atbildētājai prasa atlīdzinājumu 850 *euro* (*sk. lietas 86.lapa*), savukārt tiesai – mantiskos zaudējumus 145 *euro* un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu ar rakstveida atvainošanos (*sk. pieteikumu lietas 4.- 11.lapa*).

Starp dokumentiem, kuri iesniegti kopā ar pieteicēja 2020.gada 11.februāra iesniegumu, arī nav dokumenta par /pers. U/ sniegto juridisko pakalpojumu apmaksu (*sk. lietas 86.- 90.lapa*), līdz ar to nav konstatējams apstiprinājums pieteicēja norādītajam, ka viņš ievērojis likuma normas attiecībā uz atlīdzinājuma pieprasīšanu, piesakot Domei atmaksāt citstarp juridiskos pakalpojumus, ko pieteicējs uzrādījis pieteikumā tiesai (*sk.*

pieteicēja 2020.gada 15.maija iesniegumu, lietas 105.-106.lapa).

Turklāt grozīt prasījumu var tikai pats pieteicējs. Pēc vēršanās iestādē 2020.gada 11.februārī ar atlīdzinājuma iesniegumu pieteicējs pieteikumā tiesai prasījumu un tā apmēru nav grozījis. Tādējādi tiesa, ja tam nebūtu procesuāli šķēršļi, vērtējot pieteicēja atlīdzinājuma prasījumu, varētu lemt tikai par ierobežotu pieteicēja prasījuma daļu, kaut gan pieteicēja patiesā vēlme ir saņemt no atbildētājas mantiskā un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu lielākā – 850 *euro* apmērā.

Pastāvot šādai situācijai, pieteikums daļā par mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu ir atstājams bez izskatīšanas pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punktu.

Pieteicējam norādāms, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 93.panta trešajai daļai viņam ir tiesības vērsties iestādē ar jaunu iesniegumu par mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu pēc šī sprieduma spēkā stāšanās. Pieteicējam savs iesniegums iestādei kopā ar pierādījumiem par nemantisko kaitējumu un mantiskajiem zaudējumiem ir jāiesniedz un jāpamato atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 3.nodaļas prasībām.

[17] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmajai daļai, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa (tiesnesis) piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktam valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē.

Tā kā No Tiesu informatīvās sistēmas konstatējams, ka pieteicējs par pieteikuma iesniegšanu tiesā samaksājis valsts nodevu 30 *euro*, atbildētājai pēc sprieduma stāšanās spēkā un pieteicēja iesnieguma saņemšanas ir pienākums to pieteicējam atlīdzināt.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.-251., 253., 278.panta pirmās daļas 1.punktu, 289.-291., 316.panta pirmo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt daļēji /pers. D/ pieteikumu (reģ. Nr.1640).

Atzīt par prettiesisku Saldus novada domes Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisijas 2019.gada 20.novembra lēmumu „/pers. D/ iesnieguma izskatīšana par dzīvesvietas deklarācijas anulēšanas atcelšanu" (protokols Nr.4, 1.§) **un uzlikt par pienākumu** Saldus novada domei trīs darba dienu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās atjaunot ziņas par /pers. D/ deklarēto dzīvesvietu /adrese/.

Piespriest no Saldus novada domes par labu /pers. D/ (personas kods /personas kods/, deklarētā dzīvesvieta – Saldus nov.) viņa samaksāto valsts nodevu 30 *euro*.

Atstāt bez izskatīšanas /pers. D/ pieteikumu (reģ. Nr.1640) daļā par mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Spriedumu un tajā ietverto lēmumu par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas daļā var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā. Ja tiek izteikti iebildumi tikai pret lēmumu, sprieduma pārsūdzēšanai noteiktajā termiņā iesniedzama blakus sūdzība.

Tiesnese S.Sērdiene